

Dr. Ömer TORAMAN / Nallıhan Kaymakamı

TARİHİ GALİPLER Mİ YAZAR?

Şikari'nin Karamannâme'sine göre Osmanoğulları

Anadolu Selçuklu Devleti tedricen gücünü kaybedip, Moğol yüksek egemenliği altına girdiğinde, Selçuklular ile beylikler arasında ve beyliklerin kendi aralarında güç mücadelesi şiddetini arttırmıştır. Konya'ya yakın Karaman'ı merkez edinen Karamanoğulları başlangıçta bu beylikler içerisinde belki de en güçlüsü idi.

Bu güç mücadelesi dönemin tarihlerine de yansımıştır. Olayları Selçuklular gözleriyle aktaran Reşîdeddin'in Câmî'ü't-Tevârih'i, İbn Bibî'nin el-Evâmirü'l-Alâ'iyye

fi'l-Umuri'l-Alâ'iyye'si ve Aksarayî'nin Müsameretü'l-Ahbâr'ı kendisini Selçukluların doğal varisi gören Karamanoğullarını pek de iyi sıfatlarla anmazlar.

Selçukluların tarih sahnesinden çekilmesinden sonra, Karamanoğulları hakkında benzer olumsuz tanımlamaları, ise Tevârih-i Âl-i Osman genel adını verebileceğimiz Osmanlı tarihlerinde görmekteyiz. Bunların başlıcaları ise Ahmedî, Oruç Beğ, Rûhî Çelebi, Âşıkpaşazâde, Neşrî (Cihannümâ), İbn Kemal ve diğer vekâyinâmelerdir.

Dönemin diğer devletleri ve beylikleri de kendi lehlerine değerlendirmeler ihtiva eden tarihler kaleme aldırışlardır. Aydınöğullarıyla ilgili Düsturnâme-i Enverî, Kadı Burhannedin devletini anlatan Bezm ü Rezm, Akkoyunlular hakkında Kitâb-ı

Diyârbekriyye isimli eserler örnek olarak verilebilir.

İşte aşağıda alıntılar yapacağımız, Şikari'nin Karamannâmesi de olayları Karamanoğulları gözüyle aktarmaktadır. Haliyle bizim olaylara bakışımızı derinden etkileyen Osmanlı tarihlerinden ciddi farklılıklar ihtiva etmektedir. Tarihi doğru okuyabilmemiz için bu farklı eserlerin birini diğerine tercih etmek yerine, hepsini dikkate almamız gerekir. Aksi takdirde tarihi galipler yazar!

O halde gelin önce tarihçimizi ve eserini tanıyalım.

Tarihçimiz ve eseri

Firdevsî'nin Şehnâmesi dönemin edebiyatını etkisi altında bırakmıştır. Daha sonra yazılan şehnâmelerden birinin yazarı da son Selçuklu sultanlarına Farsça şehnâme yazan Hoca Dehhanî'dir.

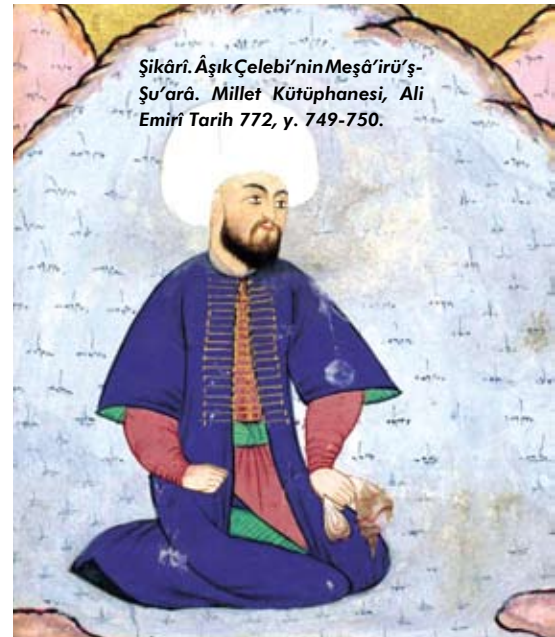
Hoca Dehhanî Karamanoğulları için de bir Farsça şehnâmeye başlamış ise de bitirememiştir. Daha sonra Karamanoğlu Alâüddin Bey (1361-1397) Yâricânî'den, Dehhanî'nin yarım bıraktığı Farsça Şehnâmeyi tamamlamasını istemiştir. Ancak bu yazmanın günümüze ulaşmış bir nüshası bulunmamaktadır.

Bu "kayıp" yazma, iki yüzyıl sonra, Şikârî'nin (ö. 1584) Karamannâme'sine kaynaklık etmiştir. Şikari [şikari; avcı manasında olup,

yazarın gerçek ismi değil, mahlasıdır], Yâricânî'nin Farsça Şehnâmesini Türkçeye çevirmiş ve devamını yazmıştır.

Şikârî Karamannâmesi'nin birkaç yazma nüshası günümüze ulaşmıştır. Bunlar, Konya (Yusufağa Millî Kütüphanesi), İstanbul ve Berlin kütüphanelerindedir. Şikârî Tarihi diye de bilinen eser, "Kitâb-ı Karamaniyye", "Kitâb-ı Karamannâme", "Kitâb-ı Tevârih-i Karamaniyye: Kahramân-ı Zamân" isimleriyle de anılmıştır.

Bu yazma eser, bir Karamanoğulları tarihidir. Yusufağa Kütüphanesi nüshasının çevriyazısı, Konya Mecmuası'nda tefrika edilmiş daha sonra, Konya Milli Kitaplık Müdüğü M. Mes'ud Koman" tarafından Şikârî'nin Karamanoğulları Tarihi adıyla 1946'da Konya'da basılmıştır. Elimizdeki son baskısı ise Metin Sözen ve Necdet Sakaoğlu tarafından hazır-

lanan, Karaman Valiliği ile Karaman Belediyesi tarafından müştereken, 2005 yılında, Karamannâme [Zamanın kahramanı Karamanîler'in tarihi] isimle yayınlanan eserdir.

Artık esas konumuza geçebiliriz.

Karamannâme'ye göre Osmanoğulları

Karamanoğlu Mehmet, Selçuklu Sultanı 'Alâüddin'i Konya'dan uzaklaştırdığında, hakimiyet tesis ettiği sahayı adamlarına ve uç beylerine verdi. Bu arada "'Osmân gelüb buluşub çok hizmet eyledi... İskender kesdüğü boğaza gelince 'Osman'a verdi. Tabl 'alem verüb beg eyledi."

Tahtını kaybeden Sultan Alâüddin iki yıl Begşehir'i'nde saklanıp, sonra "diyâr-ı Osmân'a geldi. Osmân duyub karşı çıkıdı, ri'âyet edüb kondurdu. Hâlin sordu.

Alâüddin ağlayub eydür:

-Kani rahat bahtım, kani mülk mâlim, kani sağ ve solda olan beglerim? Karaman bana bir iş eyledi ki dünyâda kimse kimseye eylemedi. Konya gibi şehrimi, bana rağmen Cimrî nâmında bir harâmiye bağışladı dedi, ağladı.

Osman eydür:

-Pâdişâhım, biz ânınla cenge kadir olmazız. Ne kılalum, dedi."

Selçuklu Sultanı, Kırım Tatar Hanından yardım isteyerek Karamanoğlunun üzerine giderken "'Osmân diyârına geldiler. 'Osmân izzet edüb bile-gitmedi. Zirâ, evvel tabl 'alemi 'Osmân'a Karamanoğlu vermiş idi. Nân [ekmek] gözedüb gitmedi."

İlerleyen zamanda Karamanoğullarının başına Süleymân Şah geçince, kardeşi "'Alâüddin'e eydür:

-Saruhân ve Aydınoğlu ve Eşref ve Hamid ve Menteşe ve 'Osman bunlar vefât edüb oğulları hakk-ı nânı unuttub sikke hutbe sâhibi oldular. 'Asker cem' edüb diyâr-ı sâhile vâ, eğer istikbâl ederlerse her birine hüccet ver, safâda olsunlar. Eğer cidâle cenge çıkarlarsa ceng eyle dedi."

"Andan 'Osman geldi. On bin altun pişkeş verdi."

Karamannâme'de ilerleyen sayfalarda söz yine Osmanoğullarına geldiğinde, başta aktardığımız ifadeler tekrar edilir: "'Osmân, Keyhüsrev bin Keykubâd 'Alâüddin'in çobânı bâşı idi. İnönü'nde ne kadar koyun ve sığır, at ve devesi ve katırı vâ ise 'Osmân gözlerdi, kâfir almazdı. Karamanoğlu Mehmed Beg 'Alâüddin'i kaçurub cümle mülkini alduğı vakitin, 'Osmân gelüb toğruluk gösterdi. Âna 'İvaz Mehmed Beg tabl 'alem kılıç verüb beg eyledi."

Ancak artık devir değişmiştir. Karamanoğulları sürekli aynı coğrafyada mücadele içindeyken, Osmanoğulları önce Rumeli'nde ve ardından Anadolu'da hakimiyet sahalarını sürekli genişletmişlerdir. İki beylik arasındaki bu güç dengesi değişimini Karamannâme'de Karamanoğlu İbrâhim Hân şöyle ifade ediyor: "Benim zamânıma gelince 'Osmanoğulları benden korkarlardı, bizim anların üstüne galebemiz var idi. Şimdin sonra anlar bize galebe eder. Müdârâ edesiz."

Nihayet, "Sultân Mehmed [Fatih] gelüb şehre [Larende/Karaman] kondu. Karamanoğlu'nun sarâyların yıkub yerine bir hisâr yaptı ki, her kulesi âsmâna erişdi. Diledi ki bu şehri

yakub katl-i 'âmm ede. 'Ulemâ icâzet vermeyüb İstanbul'u yeni almış idi. Murâd eyledi ki cümle halkı İstanbul'a süre. Defter ile şehrin içinden otuz bir bin Müselmân evi yedi bin kâfir sürgün eyledi. Andan geçüb Aksarây'ı sürüb İslâmbul'a getürüb üç yüz, tefsir mütâlâ'a eder şeyh vâ'iz müftî 'âlim ve 'âbid sürüb İstanbul'da sâkin olmayub üç yıldan sonra kaçub gene geldiler. Sultân Mehmed gazab edüb Gedik Ahmed Pâşâyı gönderdi. Gelüb Lârende'yi âteşe verüb yıkub yakub harâb eyledi. Yüz on yedi mahalle dört câmi'-i selâtin, üç yüz yedi vakit mescidi, yigirmi tokuz hammâm, dört medrese, otuz üç tekke, yedi hânkah cümle harâb edüb âteşe urub İstanbul'a gönderdi. Koyun kuzu sürer gibi oğlun ve uşağın önüne birağub şeyh 'ulemâ ve fukarâ feryâd ederken yigirmi otuz bin âdem Karatâğ dibine cem' edüb kendüsi gözlerine karşı ol zibâ sarâyları köşkleri Câmi'-i Sultân ve Câmi'-i Nizâmşâhî, Câmi'-i Kâşîye, Câmi'-i Hasan Basrî, Câmi'-i Karaman cümle şehri yere berâber edüb andan sonra dönüb on yedi bin er ile bu denli fukarâları yayak, oğlu ile uşağı ile döge döge sürmege başladı."

Karamanoğulları, Osmanoğullarının tarih kitaplarına bu şekilde kaydetmişler. Şüphesiz, meseleye bir de tersinden bakmak gerekecek.

Karaman bölgesi ya da "İklim-i Karaman". Davis, E. J., *Life in Asiatic Turkey, A Journal of Travel*, Londra 1879.